Vol 5 Issue 3 Dec 2015

ISSN No : 2249-894X

Monthly Multidisciplinary Research Journal

Review Of Research Journal

Chief Editors

Ashok Yakkaldevi
A R Burla College, India

Ecaterina Patrascu
Spiru Haret University, Bucharest

Kamani Perera
Regional Centre For Strategic Studies, Sri Lanka

Welcome to Review Of Research

RNI MAHMUL/2011/38595 **ISSN No.2249-894X**

Review Of Research Journal is a multidisciplinary research journal, published monthly in English, Hindi & Marathi Language. All research papers submitted to the journal will be double - blind peer reviewed referred by members of the editorial Board readers will include investigator in universities, research institutes government and industry with research interest in the general subjects.

Regional Editor

Manichander Thammishetty
Ph.d Research Scholar, Faculty of Education IASE, Osmania University, Hyderabad.

Advisory Board

Kamani Perera
Regional Centre For Strategic Studies, Sri Lanka

Ecaterina Patrascu
Spiru Haret University, Bucharest

Fabricio Moraes de AlmeidaFederal University of Rondonia, Brazil

Anna Maria Constantinovici
AL. I. Cuza University, Romania

Romona Mihaila
Spiru Haret University, Romania

Delia Serbescu
Spiru Haret University, Bucharest, Romania

Xiaohua Yang
University of San Francisco, San Francisco

Karina Xavier
Massachusetts Institute of Technology (MIT), USA

May Hongmei Gao
Kennesaw State University, USA

Marc Fetscherin
Rollins College, USA

Liu Chen
Beijing Foreign Studies University, China

Mabel Miao
Center for China and Globalization, China

Ruth Wolf
University Walla, Israel

Jie Hao
University of Sydney, Australia

Pei-Shan Kao Andrea
University of Essex, United Kingdom

Loredana Bosca
Spiru Haret University, Romania

Ilie Pintea
Spiru Haret University, Romania

Mahdi Moharrampour
Islamic Azad University buinzahra Branch, Qazvin, Iran

Titus Pop
PhD, Partium Christian University, Oradea,
Romania

J. K. VIJAYAKUMAR
King Abdullah University of Science & Technology,Saudi Arabia.

George - Calin SERITAN
Postdoctoral Researcher
Faculty of Philosophy and Socio-Political Sciences
Al. I. Cuza University, Iasi

REZA KAFIPOUR
Shiraz University of Medical Sciences
Shiraz, Iran

Rajendra Shendge
Director, B.C.U.D. Solapur University, Solapur

Nimita Khanna
Director, Isara Institute of Management, New Delhi

Salve R. N.
Department of Sociology, Shivaji University, Kolhapur

P. Malyadri
Government Degree College, Tandur, A.P.

S. D. Sindkhedkar
PSGVP Mandal's Arts, Science and Commerce College, Shahada [M.S.]

Anurag Misra
DBS College, Kanpur

C. D. Balaji
Panimalar Engineering College, Chennai

Bhavana vivek patole
PhD, Elphinstone college mumbai-32

Awadhesh Kumar Shirotriya
Secretary, Play India Play (Trust),Meerut (U.P.)

Govind P. Shinde
Bharati Vidyapeeth School of Distance Education Center, Navi Mumbai

Sonal Singh
Vikram University, Ujjain

Jayashree Patil-Dake
MBA Department of Badruka College Commerce and Arts Post Graduate Centre (BCCAPGC),Kachiguda, Hyderabad

Maj. Dr. S. Bakhtiar Choudhary
Director,Hyderabad AP India.

AR. SARAVANAKUMARALAGAPPA UNIVERSITY, KARAIKUDI,TN

V.MAHALAKSHMI
Dean, Panimalar Engineering College

S.KANNAN
Ph.D , Annamalai University

Kanwar Dinesh Singh
Dept.English, Government Postgraduate College , solan

More.........

Address:-Ashok Yakkaldevi 258/34, Raviwar Peth, Solapur - 413 005 Maharashtra, India
Cell : 9595 359 435, Ph No: 02172372010 Email: ayisrj@yahoo.in Website: www.ror.isrj.org

ISSN: 2249-894X Impact Factor : 3.1402(UIF) Volume - 5 | Issue - 3 | Dec - 2015

Review Of Research

मानवी हक्क

डॉ. मीरा शेंडगे
प्राचार्या – कुचन प्रशाला कनिष्ठ महाविद्यालय सोलापूर.

डॉ. मीरा शेंडगे

सारांश :–

भारतीय राज्य घटनेने सर्वांना समान अधिकार व हक्क दिलेले आहेत .हे अधिकार पूर्णत्वास नेण्यासाठी शासनाने अनेक महत्वपूर्ण निर्णय ,ध्येय धोरणे व योजना कार्यान्वित केलेल्या आहेत .

मुख्य शब्द :– हक्क, अधिकार, कर्तव्य.

प्रस्तावना :–

मानवी हक्क किंवा मानवी अधिकार हे मानवाचे मूलभूत हक्क आहेत. मानवी हक्क हे जागतिक असून सर्वांना समान असतात. हे हक्क उपजत असतात किंवा कायदेशीर असू शकतात. खाली दिलेले काही मानवी हक्क प्रमुख हक्क मानले जातात.

मानव हा समाजप्रिय प्राणी आहे . समाजाचा तो अविभाज्य भाग आहे . मानवाला जगण्यासाठी व व्यक्तिमत्व विकासासाठी हक्कांची आवश्यकता असते . हे अधिकार माणसाला जन्मतःच प्राप्त झाल्याने कुणीही ते हिरावून घेऊ शकत नाही . २०व्या शतकापासून मानवी हक्कांचा मोठ्या प्रमाणात पुरस्कार करण्यात आला . मानवी हक्कांशिवाय कुणीही चांगलं जीवन जगणं अशक्य प्राय आहे . आज विकसनशील राष्ट्रामध्ये ज्या समस्या आहेत .

"मानवी हक्क किंवा मानवी अधिकार हे मानवाचे मूलभूत हक्क आहेत. मानवी हक्क हे जागतिक असून सर्वांना समान असतात. हे हक्क उपजत असतात किंवा कायदेशीर असू शकतात. खाली दिलेले काही मानवी हक्क प्रमुख हक्क मानले जातात ".

- जीवनाधिकार (Right to life)
- यातनांपासून मुक्तता (Freedom from torture)
- गुलामगिरीपासून मुक्तता (Freedom from slavery)
- कोर्ट सुनवाईचा अधिकार (Right to a fair trial)
- भाषण स्वातंत्र्य (Freedom of speech)

- ***वैचारिक व धार्मिक स्वातंर्त्य***

संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या मानवी हक्क उच्चायुक्त कार्यालय व मानवी हक्क समिती ह्या दोन संस्था जागतिक स्तरावर मानवी हक्कांच्या अंमलबजावणीसाठी प्रयत्न करतात.

- ***नैतिक आणि कायदेशीर.***

१. नैतिक अधिकार :

प्रस्थापित नीतिमूल्यांवर आधारित काही अधिकार असतात, त्यांना म्हणतात नैतिक अधिकार. ऋषिमुनी आणि संतसज्जनांनी

सांगितलेला नीतिधर्म आपण आचारविचारात अपेक्षित करून तसे वागण्याचा प्रयत्न करतो. थोरा–मोठ्यांचा आदर करणे, इतरांना मदत करणे अशा अनेक सद्‌गुणांची वर्तनातून अपेक्षा असते. अशा अपेक्षा पूर्ण करणे म्हणजेच नैतिक अधिकारांचे पालन करणे.

२. कायदेशीर अधिकार :

समाज काय किंवा राज्य काय, मान्यताप्राप्त अधिकार हे कायदेशीर असतात. असे अधिकार केंद्र सरकारात निश्चि,त केले जातात आणि सर्व राज्यांत ते पाळले जातात, कारण प्रत्येकाला जगण्याचा हक्क आहे. याचेही प्रकार दोन रू नागरी आणि राजकीय. नागरी अधिकार : समाजात वावरताना प्रत्येकाला योग्य तो मान मिळावा, व्यक्तिमत्त्वाचा विकास व्हावा, शिवाय मालमत्ता, उपासना, जगणे, संस्कृती, कुटुंब, शिक्षण, विचार, भाषण, मुद्रण, लेखन, संचार, संस्था स्थापन आदी करण्याच्या अधिकारांना नागरी अधिकार म्हणतात. राजकीय अधिकार : शासनाच्या कार्यात भाग घेण्याचे नागरिकांना जे अधिकार असतात त्यांना राजकीय अधिकार म्हणतात. यामुळे शासकीय धोरणांवर प्रभाव पाडता येतो. उदाहरणार्थ – मताधिकार, अर्जविनंत्यांचा अधिकार वगैरे.

असा हा जनसामान्यांचा मानवी हक्कांसाठी सुरू झालेला लढा समता, बंधुता आणि स्वातंर्त्य अन् सामाजिक न्याय वगैरे तत्त्वांचा अनुभव सर्वांना मिळावा या उदात्त हेतूने राष्ट्रसंघाने सुमारे २८ अधिकार जाहीर केले आहेत. १६६६ मध्ये एक करार केला. याबाबतच्या समस्या अन् तक्रारींचे योग्य ते निवारण व्हावे म्हणून जागतिक यंत्रणा उभी करण्यात आली.

मानवी हक्कांसाठी आपण कायम जागरुक राहावे. अर्थात आपल्या कर्तव्यांची जाणीव ठेवावी. हक्क आणि कर्तव्ये या नाण्याच्या दोन बाजू आहेत. तिसरी बाजू मानवतेची आहे. लोकशाही दिन राज्यातील सर्व जिल्ह्यांच्या मुख्य कार्यालयांमध्ये प्रत्येक महिन्याच्या पहिल्या सोमवारी ‘लोकशाही दिन’ पाळण्याचा सरकारने काही वर्षांपूर्वी निर्णय घेतला. जनतेच्या सूचना, तक्रारी आणि समस्या सोडविण्यासाठी हा मानवी हक्क नागरिकांना मिळाला आहे. याआधी प्रत्येक महिन्याच्या तिसर–या सोमवारी ‘जनता दिन’ पाळण्यात येत असे. त्याऐवजी शासनाने ‘लोकशाही दिन’ पाळण्याचा सुधारित निर्णय घेतला.

तसेच प्रत्येक आठवड्यात सोमवारी आणि शुक्रवारी ‘मुख्यालय दिन’ पाळण्यात यावा. या दोन्ही दिवशी तालुका पातळीवर विभाग स्तरापर्यंत कार्यालयप्रमुख आपल्या मुख्यालयात उपस्थित राहावेत, अशी अपेक्षा आहे. या दिवशी लोकशाहीला अनुसरून जनतेचे म्हणणे ऐकून घेणे अन् निवेदने स्वीकारणे यासाठी जिल्हाधिकारी, पोलीस अधिकारी, जिल्हा परिषद अधिकारी, पाटबंधारे प्रमुख, बांधकाम विभागप्रमुख, विद्युत मंडळाधिकारी, राज्य परिवहन अधिकारी, सहकार विभाग, कृषी अन् वन, पाणी आणि अन्न वितरण अधिकारी उपस्थित राहावेत म्हणून कायदा करण्यात आला आहे.

महिला आणि मानवी हक्क

मानव हा समाजप्रिय प्राणी आहे . समाजाचा तो अविभाज्य भाग आहे . मानवाला जगण्यासाठी व व्यक्तिमत्व विकासासाठी हक्कांची आवश्यकता असते . हे अधिकार माणसाला जन्मतःच प्राप्त झाल्याने कुणीही ते हिरावून घेऊ शकत नाही . २०व्या शतकापासून मानवी हक्कांचा मोठ्या प्रमाणात पुरस्कार करण्यात आला . मानवी हक्कांशिवाय कुणीही चांगलं जीवन जगणं अशक्य प्राय आहे .

आज विकसनशील राष्ट्रामध्ये ज्या समस्या आहेत त्यात महिलांसंदर्भात असलेल्या समस्या मोठ्या प्रमाणात आहेत . महिलांना समाजात दुय्यम स्थान हा या समस्यांचा गाभा आहे . मुलगी शिकली आणि प्रगती झाली असे रिक्षेच्या मागे लिहिल्याने मुली शिकतील असे वाटत नाही . या बाबत जास्त विचार मंथन होणे गरजेचे असून ज्या महिला शिकल्या त्यांचे भले झाले ,त्यांना समाजात मान मिळाला हा संदेश समाजात रुजणे जास्त महत्वाचे आणि गरजेचे आहे .

एकी कडे महिलांना देवी म्हणायचे आणि दुसरी कडे त्यांच्या गर्भातच हत्या करायच्या असं दुतोंडी सापा सारखं वागणं बदलायला हवं . महिला आयोग ,महिला सुरक्षा ,महिलांच्या योजना , महिला सबलीकरण हे नुसते पुस्तकी बोजड शब्द न वाटता त्या बद्दल खरोखर महत्व वाटणे गरजेचे आहे

महिला आणि मानवी हक्क :–

Man for the field and woman for the heart ,
Man for the sword and for needle she ,
Man with head and woman with the heart ,
Man to command and woman to obey .
All these confusion .------Lord Alfred Tennyson

१) " मुलगी म्हणजे दावणीला बांधलेली गाय ,
जेथे न्याल तेथे जाय !
२) लेकीचा ग जलम भाड्याचा बैल ,
कधी इसावा होईल देवा ठाव !
३) ढोल ,गंवार , शुद्र , पशु , अरु ,नारी
यह सब हे ताडन के अधिकारी !

अशा म्हणी आणि वाक्य प्रचारांच्या पगड्यात अडकलेला व बुरसटलेला समाज आजही स्त्रियांना गुलाम समजण्याच्या

मानसिकतेतून बाहेर पडत नाही . ,हे कितीही नावडते असले तरी हे सत्य आहे . अशा काळात प्राप्त परिस्थितीत महिलां त्यांचे मुलभूत अधिकार वापरत आहेत काय ? किंबहुना त्यांना त्यांचे अधिकार माहीत असावेत काय ? शासनाच्या योजना त्यांच्या पर्यंत पोहचत असाव्यात काय ? प्राचीन काळी आपली आबरू आपले सत्व टिकविण्यासाठी परकीयांचे आक्रमण महाला पर्यंत आल्यास " जोहर " करणाऱ्या महिला आजही तशाच मानसिकतेत असाव्यात काय ? अशा प्रश्नांना मूठमाती देण्यासाठी या प्रकल्पात प्रयत्न करणार आहे . तसा अभ्यास मांडण्याचा प्रामाणिक प्रयत्न करत आहे –

प्रकल्पाची उद्दिष्टे

मानवधिकार व्याख्या :–

"प्रा . एच के लास्की यांच्या मते " हक्क म्हणजे सामाजिक जीवनाची अशी परिस्थीती होय की ज्याच्या शिवाय व्यक्तीला सामान्यतः स्वतःचा सर्वांगीण विकास करून घेणे शक्य होत नाही" .

१) स्त्रियांचे धर्मातील स्थान
२) महिला आयोग व मानवी हक्कांची संकल्पना
३) महिलांशी संबंधीत कायदे
४) भारतीय राज्य घटना व मानवी हक्क
५) राज्य शासनाच्या महिलभीमुख योजना
६) भारतीय महिलांचा शैक्षणिक विकास
७) राज्य निहाय १००० पुरुषांमागे महिलांची संख्या
८) महिलांच्या समस्यांचे वर्गीकरण

संधर्भ ग्रंथ :–

१.योजना मासिक ऑगस्ट२००६
२.विजय नारायण जोशी ,कायदे स्त्रीया व मुलांचे दैनिकलोकसत्ता,२६,डिसेंबर २०११
३.रंज्वला सिंह मानवाधिकार आणि महिला.
४.स्वामी विवेकानंद,भारतीय नारी,श्रीनिवास पब्लिकेशन नागपूर,२००५.
५.व्ही बी पाटील,मानवी हक्क,के.सागर, पब्लिकेशन,पुणे २००६.

Publish Research Article
International Level Multidisciplinary Research Journal For All Subjects

Dear Sir/Mam,

We invite unpublished Research Paper,Summary of Research Project,Theses,Books and Books Review for publication,you will be pleased to know that our journals are

Associated and Indexed,India

- Directory Of Research Journal Indexing
- International Scientific Journal Consortium Scientific
- OPEN J-GATE

Associated and Indexed,USA

- DOAJ
- EBSCO
- Crossref DOI
- Index Copernicus
- Publication Index
- Academic Journal Database
- Contemporary Research Index
- Academic Paper Databse
- Digital Journals Database
- Current Index to Scholarly Journals
- Elite Scientific Journal Archive
- Directory Of Academic Resources
- Scholar Journal Index
- Recent Science Index
- Scientific Resources Database

Review Of Research Journal
258/34 Raviwar Peth Solapur-413005,Maharashtra
Contact-9595359435
E-Mail-ayisrj@yahoo.in/ayisrj2011@gmail.com
Website : www.ror.isrj.org